

Kirje

14.1.2025

VN/26120/2023
VN/26120/2023-VM-17Oikeusministeriö
kirjaamo.om@gov.fi

Valtiovarainministeriön lausunto arviomuistiosta viranomaisia koskevista seuraamuksista tietosuojalainsäädännön rikkomisesta

Arviomuistiossa on ansiokkaasti tuotu esiin yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 seuraamusmaksusääntelyn viranomaistoimintaan ulottamisen valtiosääntöisiä haasteita. Perustuslakivaliokunta on hallituksen esitystä EU:n yleistä tietosuoja asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018) arvioidessaan kiinnittänyt huomiota useisiin ongelmiin, joita seuraamusmaksusääntelyn ulottamisesta viranomaistoimintaan seuraisi. Julkishallintoon kohdistuu yksityissektorista poikkeavasti oikeusjärjestyksestä seuraavia erityisvaatimuksia, kuten esimerkiksi erityinen virkavastuu- ja laillisuusvalvontajärjestelmä. Perustuslakivaliokunta on nimenomaisesti katsonut viranomaisten rajaamisen seuraamusmaksusääntelyn ulkopuolelle olevan perusteltua ja tämä on tuotu arviomuistiossa asianmukaisesti esiin (mm. s. 63-65).

Tietosuojaperusoikeuden vahvistaminen hallinnollisten seuraamusmaksujen ulottamisella viranomaistoimintaan heikentäisi osaltaan viranomaisten kykyä riskiperusteisten arvioiden tekemiseen esimerkiksi uusia tietojärjestelmiä hankittaessa ja palveluja digitalisoidessa. Tietosuojasääntelyyn liittyvät tulkintahaasteet nähdään nykyisin laajasti julkisen hallinnon digitalisaatiokehityksen hidasteena. Viranomaiset tuovat toistuvasti esiin, että niillä on haasteita tietosuoja-asetuksen tulkintaan ja sen rekisterinpitäjälle asettamien vaatimusten toteuttamiseen liittyen, mikä osaltaan hidastaa viranomaistoiminnan tehostamista digitalisaation keinoin. Esimerkiksi digitalisaation ja tiedon liikkuvuuden esteiden purkamisen hankkeessa (VM097:00/2024) toteutetussa kyselyssä tietosuojasääntelyn tulkinnan vaikeus nostettiin useassa vastauksessa esiin tosiasiallisena digitalisaation esteenä. Hallinnollisten seuraamusmaksujen ulottaminen viranomaistoimintaan korostaisi entisestään epävarmuutta, jota viranomaiset kokevat tietosuoja-asioiden suhteen ja olisi siten julkisen hallinnon digitalisaatiokehityksen ja tuottavuuden parantamisen kannalta hyvin vaarallista.

Hallinnollinen seuraamusmaksu, joka kohdistuisi vain yhden perusoikeuden, yksityiselämän ja henkilötietojen suojan, rikkomiseen, voisi perustuslakivaliokunnan arvion mukaisesti johtaa perusoikeuksien punninnan tasapainoisuuden kannalta ongelmallisiin tilanteisiin. Erityisesti tämä voisi johtaa tilanteisiin, joissa yksityiselämän ja henkilötietojen suojalle annettaisiin enemmän painoarvoa perusoikeutena kuin julkisuusperiaatteelle. (PeVL 14/2018 vp, s.21) Julkisuusperiaatteen mahdollista tästä seuraavaa kaventumista voitaisiin pitää ongelmallisena myös tietopoliittisista syistä, kun tiedon avaamiseen, yhdistämiseen ja jakamiseen liittyvät edellytykset samalla kaventuisivat. Tämä voisi joiltain osin heikentää suomalaisessa yhteiskunnassa keskeisiä tiedon hyödyntämisen mahdollisuuksia, mitä ei voida pitää perusteltuna.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtiovarainministeriö

PL 28
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.vm@gov.fi

Viranomaistoiminnassa noudatetaan pääsääntöisesti jo nykyisin perusteltua varovaisuutta henkilötietojen suojan turvaamistoimien arvioinneissa kuten esimerkiksi tietosuojaa koskevista vaikutustenarvioinneista. Virkamiehen erityisasemaan kuuluu muita laajempi vastuu työssä tapahtuneista virheistä eli virkavastuu. Virkamieheen kohdistuvan virkavastuun voidaan arvioida estävän vääriin käytöksiä jopa organisaatiokohtaisesti asetettavaa seuraamusmaksua tehokkaammin. Hallinnollisilla seuraamusmaksuilla ei siis todennäköisesti olisi juurikaan hallinnon asiakkaiden henkilötietojen suojan tasoa parantavia vaikutuksia.

Valtiovarainministeriö yhtyy arviomuistiossa (s.67) esitettyyn huomioon siitä, että jos hallinnollista seuraamusmaksujärjestelmää kehitettäisiin koskemaan myös viranomaisia, olisi viranomaistoiminnan budjettisidonnaisuus otettava huomioon asian arvioinnissa. Perustuslakivaliokunta on tietosuojalakehdotusta koskevassa lausunnossaan huomauttanut, on viranomaisten kaikissa tilanteissa hoidettava lakisääteiset tehtävänsä ja että budjettisidonnaisuudesta johtuen rahamääräisen seurauksen vaikutus ei ole julkisella sektorilla samanlainen kuin yksityisellä sektorilla. (PeVL 14/2018 vp, s.20). Viranomaisille määrättävät seuraamusmaksut tulisivat käytännössä maksettavaksi valtion yhteisestä budjetista.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan sääntely-ympäristössä ei ole tietosuojalain (1050/2018) säätämisen jälkeen tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka edellyttäisivät asian arvioimista toisin kuin perustuslakivaliokunta on lakiehdotusta säädettäessä arvioinut. Näin ollen valtiovarainministeriö katsoo, että arviomuistiossa esitetyn mukaisesti mahdollinen hallinnollisten seuraamusmaksujen ulottaminen viranomaistoimintaan edellyttäisi erityisen huolellista punnintaa ja asiasta tarvittaisiin uusi perustuslakivaliokunnan arvio. Julkisen hallinnon digitalisaatiokehityksen kannalta tietosuojaan liittyvän epävarmuuden kasvattaminen viranomaisissa seuraamusmaksujen ulottamisella viranomaistoimintaan ei ole toivottavaa.

ICT-johtaja, ylijohdaja

Jarkko Levasma

Neuvotteleva virkamies

Santtu Viiman

Liitteet

Jakelu

OM Oikeusministeriö

Tiedoksi

VM Ministeriön johto HalPol, Susanna Huovinen
VM JulkICT Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekniinen osasto, Jarkko Levasma

VN/26120/2023-VM-17

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: